

המקורות לשלשת מתנות השמן במנחת מחבת ומרחשת:

נאמר במנחת מאפה תנור [ויקרא ב ד]: "וכי תקריב קרבן מנחה מאפה תנור, סולת חלות מצות **בלולות בשמן**, ורקיקי מצות **משוחים בשמן**".

ונאמר במנחת מחבת [ויקרא ב ה]: "ואם מנחה על המחבת קרבן, סלת **בלולה בשמן**, מצה תהיה. פתות אותה פתים ויצקת עליה **שמן**, מנחה היא".

ונאמר במנחת מרחשת [ויקרא ב ז]: "ואם מנחת מרחשת קרבן, **סלת בשמן** תעשה".

ונאמר גבי לחמי תודה [ויקרא ז יב]: "אם על תודה יקריבנו, והקריב על זבח התודה חלות מצות **בלולות בשמן**, ורקיקי מצות **משוחים בשמן**, וסולת מורבכת חלות **בלולות בשמן**".

תנו רבנן: נאמר במנחת מרחשת "**סלת בשמן תעשה**", ומשמע שתינתן סלת המנחה בתוך השמן. **מלמד** הכתוב, שמנחת מרחשת **טעונה** תחילה **מתן שמן בכלי**, לפני שנותן לתוכו את הסולת על השמן.

מכאן למדנו את דין מתן השמן הראשון, שצריך ליתן שמן בכלי, קודם לעשיית המנחה, במנחת מחבת.

וכמו כן, דרשינן "**קרבנד**" [שנאמר במנחת מרחשת] "**קרבנד**" [שנאמר במנחת מחבת] **לגזירה שוה**:

מה כאן, במנחת מרחשת, **מתן שמן בכלי** טו-א קודם לעשייתה, **אף לחלן**, במנחת מחבת, **מתן שמן בכלי** קודם לעשייתה.

ועתה מבארת הגמרא את המקור למתן השמן השני והשלישי בשתי המנחות.

ומה לחלן במנחת מחבת, יש בה **יציקה** של שמן, **ובלילה**, שהרי אמר הכתוב "סולת בלולה בשמן, ויצקת עליה שמן". **אף כאן**, במנחת מרחשת, **יציקה ובלילה** —

הרי למדנו לשלש מתנות שמן, הן במנחת ממחבת והן במנחת מרחשת.⁽¹⁾

שנינו במשנה: **חלות — בוללן, דברי רבי. והכמים אומרים, סולת**:

תנו רבנן: נאמר במנחת מחבת "**סלת**

המשיחה ברקיקין, אבל אינה טעונה מתן שמן בכלי קודם לעשייתן, ואינה טעונה יציקה; ראה בכל זה ב"משנה למלך" הלכות מעשה הקרבנות [יג ה ד"ה והנה], וב"חזון איש" קדשים סימן כה ס"ק א וב.

1. מפשטות הסוגיא היה נראה, שמנחת הסולת אינה טעונה שלש מתנות [ראה בזה בהערה במשנה], שהרי לא ריבתה הברייתא לכל אלו

טעונה מתן שמן בכלי קודם לעשייתן כשאר המנחות, ולפי שיטה זו נמצא, שמנחת מאפה תנור טעונה שתי מתנות שמן, האחת קודם לעשייתן כשהיא סולת, והשניה היא הבלילה בחלות ומשיחה ברקיקין, וזו היא דעת רש"י מכתב יד, והפירוש המיוחס לרש"י; וכן היא דעת התוספות לקמן עה א ד"ה מה; ואילו דעת הרמב"ם נראית, שמנחת מאפה תנור אינה טעונה אלא מתן שמן אחד, והיא הבלילה בחלות או

בלולה", מלמד הכתוב שנבללת המנחה בשמן כשהיא סולת.

רבי אומר: חלות – בוללן. שנאמר במנחת מאפה תנור "חלות מצות בלולות בשמן", ומשמע שהבלילה היא כאשר הן כבר נעשו חלות, דהיינו, לאחר אפייתן.

אמרו לו חכמים: והלא אף בלחמי תודה נאמר בהן "חלות בלולות בשמן", ואי אפשר לבוללן אלא סולת [ויבואר בגמרא בהמשך הענין].

כיצד עושה מנחת מחבת ומרחשת, לדעת חכמים?

נותן שמן בכלי קודם לעשייתן [זו היא מתנת השמן הראשונה], ונותנה למנחה על השמן, ושוב נותן שמן עליה, ובלולה, [זו היא מתנת השמן השניה, והיא ה"בלילה"], ולשה במים פושרין, (2) ואופה במחבת או במרחשת, ופותתה [שוברה לפתיתים], ונותן עליה [על המנחה לאחר פתיתתה] שמן [זו היא מתנת השמן השלישית, והיא ה"יציקה"], וקומץ.

ומבאר הגמרא את דברי הברייתא: רבי אומר: חלות בוללן, שנאמר "חלות בלולות בשמן":

כיצד עושה מנחת מחבת ומרחשת לדעת רבי?

נותן שמן בכלי קודם לעשייתתה, ונותנה לסולת המנחה על השמן, ולשה במים פושרין, ואופה במחבת או במרחשת, ופותתה, ונותן עליה שמן, ובלולה, וחוזר ונותן עליה שמן [היא היציקה], וקומץ. (3)

שנינו בברייתא: אמרו לו חכמים: והלא לחמי תודה נאמר בהן חלות, ואי אפשר לבוללן כשהן חלות:

ומבואר בתוספתא, כי שפיר קאמרי ליה רבנן לרבי, שהרי שנינו שם, אמר רבי, "נראים דבריהן מדברי".

ודנה הגמרא: מאי היא? מה היתה טענתם של חכמים והוכחתם מלחמי תודה? ולמה אי אפשר לפרש כדברי רבי גם גבי לחמי תודה?

אמר פירש רבי שמואל בר רב יצחק: רביעית הלוג שמן בלבד היא לעשר החלות ועשרת הרקיין של לחמי תודה, כאחד, והיאך מתחלקת כמות קטנה זו לכמה חלות?!

שהרי כך הוא דין חלות ורקיית התודה: מביא חצי לוג שמן, וחוצהו, חציו לעשר

אלא את המחבת והמרחשת; אך בתוספות כתבו לא כן, ושם מתבאר המקור לשלש מתנות במנחת סולת.

2. משמע שהלישה אחר הבלילה; אך ראה ברש"י מכתב יד על המשנה שהוא מפרש את הלישה קודם הבלילה, ופשטות לשונו משמע שאין בזה חילוק בין המנחות, ויש לעיין

מברייתא זו; ושיטת הרמב"ם בכל המנחות היא, שהלישה אחר הבלילה.

3. הנה מראיותיהם של רבי וחכמים, היה נראה כפירוש המיוחס לרש"י שעיקר מחלוקתם נשנית לגבי מחבת מרחשת ומאפה תנור גם יחד, שהרי חכמים הוכיחו ממנחת מחבת, ורבי הוכיח ממנחת מאפה תנור; ומאידך, מפירוש הברייתא

חלות ועשרה רקיקין, ושיעור הסולת בחלות ורקיקין היה שבעה עשרונים פחות שלישי, ולאחר אפיינתן יבשות הן, ובולעות שמן יותר מחמת האש, ורביעית שמן אינה מספיקה להן. (4)

שנינו במשנה: החלות [של מאפה תנור] טעונות בלילה, ורקיקין משיחה: (5)

תנו רבנן: רק חלות היה עושה אותן בלולות בשמן קודם אפיינתן [כדעת חכמים]. ולא רקיקין בלולין בשמן. אלא היו משוחין בשמן, לאחר אפיינתן, כשהן שלמות קודם

הפתיתה. (6)

שיכול הייתי לומר: וחלא דין הוא שיהיו הרקיקין בלולין בשמן, שהרי, ומה חלות, שאינן טעונות משיחה, טעונות בלילה. רקיקין, שטעונין משיחה, אינו דין שטעונין בלילה. (7)

תלמוד לומר "חלות מצות בלולות", ולא רקיקין בלולין.

עוד מבארת הברייתא: רקיקין משוחין בשמן, ולא חלות משוחות –

במחלוקתם, משמע כפירוש רש"י מכתב יד שעיקר מחלוקתם היא במנחות מחבת ומרחשת, שהרי נזכרו כאן שלש מתנות שמן, ומנחת מאפה תנור אינה טעונה שלש מתנות שמן, וכל זה צריך תלמוד.

4. הקשה הראב"ד [תורת כהנים דיבורא דנדבה יב ו; וכן הקשה ב"קרבן אורה" כאן]: קשיא לי דלמה לי האי טעמא, תיפוק ליה דהא כתיב: "אחד מכל קרבן, שלא יטול פרוס", ואם נפרס לחמה פסול, כדאמרין במנחות בפרק התכלת [מו א]! ?

ואיכא למימר: דאי לאו האי טעמא, שלימות נמי לבללינהו בשמן, אלא שאין שמן סיפק לבלילה זו, מפני שהוא דבר מועט, והן מרובות; וראה ב"שלמי יוסף" בהערות דף זה בשם הגר"ד סולובייצ'יק שליט"א, שביאר, דכל זה אינו שייך אלא בלחמי תודה שאין בהן מצות בלילה, ראה שם; [ויש להעיר, דהנה רבי הסובר "חלות בוללן" ולמד כן מ"חלות בלולות בשמן", סובר שהבלילה היא גם אחר הפתיתה, אף שלזה אין מקור מן הכתוב, ולפי מה שנקטו דבחלות אין שייך בלילה, ניחא; ומיהו במנחת כהנים קופל ואינו מבדיל כמבואר בעמוד ב, ומבואר

דשייך בלילה אף שבאמת החלות עדיין שלמות].

5. ברש"י מכתב יד במשנה כתב, שהמשיחה היתה נעשית כשהם שלימין, כלומר קודם פתיחה; וקצת יש לעיין מלשון המשנה לעיל יח א "או שפתתן פתים מרובות ולא משחן, כשירה"; ולשון הרמב"ם [מעשה הקרבנות יג ח]: ואם רקיקין היא, לש את הסולת בפושרן ומושח את הרקיקין בשמן ... ויראה לי שלאחר אפיייה מושח אותם; ומשמע נמי קודם פתיחה, אלא שהרמב"ם לא הזכיר פתיחה ברקיקין כלל, וצריך תלמוד.

6. ומכל מקום לדעת רש"י ותוספות [וכמו שנתבאר לעיל עד ב הערה 18], היה נותן את הסולת על גבי שמן בין בחלות ובין וברקיקין, וזו היא מתן שמן בכלי קודם לעשייתן שהיו עושים גם במאפה תנור, ונמצא שהיו שתייהן בלולות בשמן [שהרי היה לש את כל המנחה שבה סולת ושמן עם מים], ואין חילוק ביניהן אלא במתן השמן השני.

7. [יש לעיין: אם מעשיהם שרים, אם כן מה מיחד את אלו לחלות ואת אלו לרקיקין; וראה

שיכול הייתי לומר: והלא דין הוא שיהיו החלות משוחות, שהרי, ומה ריקין, שאינן טעונין בלילה, טעונין משיחה. חלות, שטעונות בלילה, אינו דין שטעונות משיחה

מאי כמין "כי"?

אמר פירש רב כהנא: כמין כי יווני, דוגמת האות "כי" היוונית.

כבר נזכר לעיל עב ב, שלשיטת רבי שמעון, מנחת מאפה תנור באה בשלשה דרכים, או כולה חלות, או כולה ריקין, או מחצה חלות ומחצה ריקין; והברייתא הנשנית כאן להלן היא לדעת רבי שמעון.

תנו רבנן: כך הוא דין מנחה [מנחת מאפה תנור] הבאה מחצה חלות ומחצה ריקין:

מביא לוג שמן [הוא שיעור השמן לעשרון, שהוא השיעור הפחות שבמנחה], וחוצהו, חציו לחלות וחציו לריקין. וחלות, בוללן לאחר משיחת הריקין. וריקין, מושחן תחילה, ומושח את הריקין על פני בולו ולא כמין כי. ושאר השמן, מחזירו לחלות לבלילה הנעשית אחר משיחת הריקין.

רבי שמעון בן יהודה משום רבי שמעון אומר: מושחן לריקין כמין כי, ושאר השמן נאכל לכהנים.⁽⁹⁾

תניא אידך: ריקין של מנחת מאפה תנור

תלמוד לומר, ריקין משוחים [ריקין מצות משוחים בשמן], ולא חלות משוחות.

ועתה שואלת הגמרא על מה שאמרנו שאין החלות טעונות משיחה, ולא הריקין בלילה:

מאי תלמודא, האיך נלמד דבר זה?! והרי אף שהזכיר הכתוב בלילה בחלות ומשיחה בריקין, הרי יש לומר, שאמר הכתוב משיחה גבי ריקין, והוא הדין לחלות. וכמו כן, אמר הכתוב בלילה בחלות, והוא הדין לריקין?

אמר פירש רבא: הראיה היא, כי לא לישתמיט קרא בשום מקום ולכתוב "חלות משוחות, וריקין בלולין", אלא בכל מקום נאמר דוקא בלילה בחלות, ודוקא משיחה בריקין, ולכן שמע מינה שבדוקא הוא.⁽⁸⁾

שנינו במשנה: כיצד מושחן? כמין כי. והשאר נאכל לכהנים:

הביאו, שכן מפורש בתוספתא מנחות פרק ח: כשר בחלות פסול בריקין, כשר בריקין פסול בחלות; וראה ביאור ענין זה בחידושי רבי ארי' לייב [מאלין] סימן מה, על פי מה שחקר שם: אם המשיחה מצוה בפני עצמה היא, או שהמשיחה לריקין במקום בלילה לחלות, ראה שם.

"מנחת חינוך" מצוה קטז שכתב, דלא מצא שום חילוק בין ריקין לחלות אלא שזה נבלל וזה נמשח. אמנם ב"אבן עזרא" [שמות כט ב, ובויקרא ב ד] נראה, שבמהותם הם חלוקים ולא רק בשמנם, ראה שם; וראה עוד ב"חזון איש" מנחות כה סוף סקי"ג.

8. ראה "לחם משנה" [מעשה הקרבנות יג ח] בשם הרא"ם, שהוא מפרש — ודלא כרש"י — שכוונת הגמרא היא לעיכובא, [והאחרונים

9. ראה מה שיתבאר במחלוקתם בהערה 13.

הבאים בפני עצמן:

מביא לוג שמן, (10) ומושחן, וחוזר ומושחן (11) עד שיכלה שמן שבלוג. ושלא כמבואר במשנתנו.

רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי

שמעון: מושחן כמין כי, (12) ושאר השמן נאכל לכהנים, כמבואר במשנתנו. (13)

מתניתין:

כל המנחות הנעשות בכלי, כולל מנחת

10. מלשון "מביא לוג שמן ומושחן..." משמע כדעת הרמב"ם שאין במנחת מאפה תנור מתן שמן בכלי קודם לעשייתו, כי הרי משמע שכל הלוג מביא הוא למשיחה; "משנה למלך" מעשה הקרבנות יג ה אמצע ד"ה והנה כמה.

11. ביאר ה"משנה למלך" [מעשה הקרבנות יג ה סוף ד"ה והנה כמה]: כלומר מושחן ושוהה עד שיבלע השמן, וחוזר ומושחן, וכן עושה תמיד עד שיכלה כל השמן, אבל פשיטא דקודם שנבלע השמן לא היה חוזר ומושחן, דאם כן היינו יציקה.

וב"חזון איש" [מנחות כה י] השיג עליו: וכי ממתין עד שיבלע מאי הוי, הלא יציקה במחבת ומרחשת אינו שמן על שמן, אלא על הפתיתין היבשים לרבנן דסולת בוללן, וכן במנחת סולת היציקה אחר בלילה שכבר נבלע השמן, ואם אתה אומר שהמשיחה יציקה גם במשיחה ראשונה יש לומר שהיא יציקה; אלא ודאי אין על המשיחה שם יציקה, שלא היה יוצק אלא מושח ביד, וגם היציקה היא אחר פתיחה והכי כתיב בקרא, ומשיחה קודם פתיחה.

12. משיחה זו היא כמשיחת הכהנים שהיתה כמין כי, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות כלי המקדש פרק א הלכה ג; "משנה למלך" מעשה הקרבנות יג ה, סוף ד"ה והנה כמה.

13. א. תנא קמא נחלק על סתם משנתנו בשנים: האחד: משיחת הרקיקין היא על פני כל

הרקיק, ולא כמין כי כדעת משנתנו. השני: מותר השמן שלאחר המשיחה אינו נאכל לכהנים, אלא מושח וחוזר ומושח. ובחידושי רבי ארי' לייב [מאלין] חלק ב סימן מה, ביאר את יסוד מחלוקת תנא קמא ורבי שמעון, על פי מה שחקר שם: אם המשיחה ברקיקין היא במקום בלילה בחלות, ולפי טעם זה כשם שהבלילה היא בכל השמן, כך גם המשיחה, והמשיחה היא על פני כל הרקיק; ואילו רבי שמעון וסתם משנתנו סוברים, שהמשיחה היא מצוה בעלמא, ולכן די במשיחה אחת, וגם משיחה זו היא כמשיחת הכהנים, וראה עוד שם.

ב. ב"משנה למלך" [מעשה הקרבנות יג ה] כתב, שמכל המבואר כאן היה נראה כדעת הרמב"ם שאין מתן שמן בכלי במנחת מאפה תנור כלל, שהרי אם היה נותן שמן בכלי, למה יש כלל מותר בשמן של הרקיקין, יתן הרבה שמן בכלי, ולא ישאיר אלא כדי משיחה, ראה שם באמצע ד"ה והנה כמה; וראה בזה ב"חזון איש" מנחות סימן כה סק"י.

ג. הנה בפשוטו היה נראה, שמחלוקת תנא קמא ורבי שמעון כבריייתא הראשונה גבי מחצה חלות ומחצה רקיקין, ומחלוקת תנא קמא עם רבי שמעון במנחה שכולה רקיקין, מחלוקת אחת היא, [וראה היטב בפירושו המיוחס לרש"י ד"ה מושח את הרקיק על פני כולו; ובד"ה מושחן וחוזר ומושחן].

אך ראה לקמן קו א "אי מחצה חלות ומחצה רקיקין אמר מותר השמן מחזירו לחלות,

מאפה תנור, טעונות פתיתה [שבירה לפתיתים] (14) לאחר אפייתן.

באה המשנה למעט שאינן טעונות פתיתה? (15)

גמרא:

מפרשת הגמרא: זה שאמרה המשנה "הנעשות בכלי", למעוטי מאי, אלו מנחות

אמר פירש רב פפא: למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים, הנאפים בתנור, שהם אינם טעונים פתיתה, וכמבואר המקור לזה בכרייתא המובאת בסמוך.

אי כולהו ריקין אמר מותר השמן נאכל לכהנים, וראה שם ברש"י ובתוספות; ומבואר, שאין מחלוקת אחת תלויה בחבירתה, ואפילו מי שסובר גבי כולה ריקין שמושחה כמין כי והמותר נאכל לכהנים, מצי סבר גבי מחצה חלות ומחצה ריקין, שמושחה על פני כולה והמותר מחזירו לחלות; וראה היטב אות א, ועיין בזה].

בסמוך: לרבות כל המנחות לפתיתה, יכול שאני מרבה אף שתי הלחם ולחם הפנים ... כתב: משמע, אפילו מנחת סולת, ודלא כפירוש רש"י בפירוש החומש, דאמר: מנחה הנקמצת סולת אינה טעונה פתיתה.

14. בעמוד ב יתבאר כיצד הוא פותת; ובהערות שבעמוד זה ובעמוד ב יתבאר אם מנחת הסולת טעונה פתיתה לאחר קמיצתה.

וב"משנה למלך" [מעשה הקרבנות יג י ד"ה ודע שרש"י, ראה שם יותר באריכות] הביא דברי רש"י, והביא בשם הרא"ם וה"לחם משנה", שטעמו של רש"י הוא, משום שפתיתה אינה אלא לקמיצה, וכבר קדמה לה הקמיצה בעודה סולת ואין צורך לפתיתה; ויש לעיין: הרי זו סברתו של רבי שמעון במשנה שבעמוד ב, ומטעם זה מיעט מנחת כהנים מפתיתה, ואילו חכמים סוברים, שאף מנחת כהן שהיא עולה כליל טעונה פתיתה].

15. א. אבל מנחת מאפה תנור שאף היא אינה נעשית בכלי, ובמשנה לעיל עד ב ששנינו "כל המנחות הנעשות בכלי" באה המשנה למעט מנחת מאפה תנור כמבואר בגמרא שם, מכל מקום בהכרח שאין כוונת המשנה כאן להוציא אותה מדין פתיתה, כדמוכח מן הכתובים; רש"י מכתב יד; וראה ב"קין אורה" על המשנה.

והוא כתב: אם טעמו של רש"י דמיעט מנחת הסולת מפתיתה, הוא משום דאין כאן קמיצה, שכבר קדמה לה הקמיצה ... תיקשי עלה דברייתא [דמתניתין], אמאי נקט האי טעמא דלפי טעונות כלי בעו פתיתה, ושתי הלחם ולחם הפנים דלא בעו כלי לא בעו פתיתה, הוה ליה למימר הנקמצות בעו פתיתה, ובוה היו ממעטים שתי הלחם ולחם הפנים; ועוד קשה, דכלל זה ששנו בכרייתא [במתניתין] אינו כלל חותך, שהרי מאפה תנור אינו נעשה בכלי ויש בו פתיתה, ומנחת הסולת נעשה בכלי ... וראה עוד שם.

ב. בענין פתיתה [ועשיית עשר חלות] במנחת סולת:

ובסוף דבריו כתב: והנה כל זה הוא כפי סברת האומרים דגם מנחת הסולת היתה נעשית

כתב רש"י בחומש [ויקרא ב ו] על הפסוק "פתות אותה פתים" האמור במנחת מחבת: לרבות כל המנחות הנאפות קודם קמיצה לפתיתה; והיינו, שלשיטתו אין פתיתה אלא באותן הנקמצות לאחר אפייתן, אבל מנחת הסולת שהיא נקמצת קודם לאפייתה, אין בה דין פתיתה.

וב"שיטה מקובצת" על הכרייתא המובאת

המנחות, מלבד מנחת מחבת, לפתיתה. (16)
 יכול שאני מרבה לפתיתה אף את שתי הלחם
 ולחם הפנים? (17)

תנו רבנן: כתיב במנחת מחבת "פתות
 אותה פתים, ויצקת עליה שמן, מנחה היא".
 אמר הכתוב "מנחה היא", לרבות כל

הגרי"ז, דזה ודאי שהשיריים צריכים אפייה כדי
 לקיים "מצות תאכל".

וראה עוד ברש"י לעיל יח א ד"ה לא פתת
 על מה שנינו שם "לא פתת — כשירה": דלאחר
 אפייתן פותתן, וקומץ, שנאמר "פתות אותה
 פתים", ואף על גב דבמנחת מחבת הוא דכתיב,
 הוא הדין לכל המנחות הנאפות תחילה, כגון
 מחבת ומרחשת ומאפה שכולן באות עשר עשר,
 ומצוה לפותתן כולן ואחר כך קומץ, וזה אם לא
 פתת אלא כדי קמיצה כשר".

וב"שיטה מקובצת" השיג: דלקמן משמע,
 דכולן באות חלות, אלא שהמנחת סולת היתה
 נקמצת קודם אפיה, ומכל מקום ככולן היתה
 פתיתה; ומשמע מדבריו, שטעמו של רש"י הוא,
 משום שהן אינן נאפות חלות; [ואכן משמע
 מלשון רש"י שאינן באות עשר עשר, אך קשה
 מרש"י בכתב יד לקמן עו א, שהצריך עשר חלות
 במנחת סולת].

וראה עוד ב"תוספות יום טוב" [פרק ו
 משנה ה] על דברי הרע"ב שם שכתב: מנחת
 סולת אף על גב דקודם אפיה נקמצת, אפילו הכי
 עשר חלות היא באה —

אף על פי שאין עוד לגבוה בה כלום, מכל
 מקום לא חילק הכתוב באפייתן, שכן מצינו
 בפירוש בכתוב לענין חימוץ, שאסרה התורה
 בשיריים כמו קודם הקמיצה; ויתבאר עוד
 מענין פתיתה במנחת סולת בהמשך הסוגיא.

16. כתב רש"י: ואף על גב דמנחה לא סמוך
 (לפתיתים) [ל"פתים"] ... אפילו הכי דריש ליה
 הכי, משום ד"מנחה" אכוליה קרא קאי.

17. הקשו האחרונים: למה הצרכנו למיעוט גבי

עשר חלות, אך כפי מה שכתבנו דמנחת הסולת
 ליכא צווי בעשייתה [באפייתה], ובעודה כלולה
 אפילו קודם לישא היתה נחלקת לכהנים ...
 מעתה ליכא קושיא כלל, דלמנחת הסולת לא
 איצטרך מעוטא למעטה מפתיתה, דמהיכי תיתי
 פתיתה, כיון שהיתה מתחלקת בעודה כלולה;
 אך לשתי הלחם ולחם הפנים שנצטוו לאפות
 אותם, איצטרך קרא למעט מהם פתיתה.

והיינו, דלעיל מזה הביא ה"משנה למלך"
 מרש"י בחומש [ויקרא ב ד] שכתב: "שנינו
 במנחות: כל המנחות האפיות לפני קמיצתן
 ונקמצות על ידי פתיתה כולן באות עשר חלות",
 ומבואר, וכמו שדקדק הרא"ם מדבריו, שמנחת
 הסולת אינה באה עשר חלות, והקשה עליו;
 [ומיהו ברש"י מכתב יד לקמן עו א ד"ה כל
 המנחות באות עשר עשר כתב "ומנחת הסולת
 נמי, אף על גב דקודם אפייה נקמצת, אפילו הכי
 עשר חלות קא עבדי ליה", והובאו דברי רש"י
 אלו ב"משנה למלך" — ד"ה ודע שראיתי להרב
 — בשם הרע"ב בשם רש"י, וה"משנה למלך"
 כתב שהוא לא מצא כן בדפוס שלפניו].

וכתב שם ה"משנה למלך": ואני תמיה על
 רבותי בזה, דבשלמא במנחות שהצריך הכתוב
 בהם אפיה או במחבת או במרחשת או בתנור
 שייך לומר שיהיו עשר דילפינן מלחמי תודה,
 אבל במנחת הסולת לא ראיתי בשום מקום
 שנזכר בו אפיה כלל, ונראה שחולקין אותו תיכף
 ומיד אחר קמיצה אפילו קודם לישא; [וראה שם
 שדקדק גם מדברי הרמב"ם כדברי רש"י שאינו
 אופה את מנחת הסולת עשר חלות, אלא שכתב
 שם — סוף ד"ה ודע שראיתי להרב —
 שמהרמב"ם משמע שהוא אופה אותה, אך לא
 עשר חלות; וכבר כתבו "הקרן אורה" ובשם

נוסף, למעט אף את הרקיקין מיציקה.

ומקשינן: מאי תלמודא [האיך אתה לומד מכאן למעט אף את הרקיקין]?

והרי אימא בא המיעוט השני להוציא מנחת כהנים שהיא אינה טעונה יציקה, ולא את הרקיקין?! (19)

אמר תירץ רבה: איזהו דבר שצריך שני עה-ב מייעוטיין ["עליה" ו"היא"], הוי אומר זו מנחת מאפה, שיש בה שני מינין.

מתניתין:

משנתנו מפרשת כיצד היא הפתיתה, ויש בה חילוקים בין המנחות:

א. מנחת ישראל, שהיא טעונה קמיצה, קופל

תלמוד לומר "אותה", דמשמע אותה ולא אחרת. ולא בא הכתוב למעט אלא את אלו, ואילו המנחות האחרות נתרבו מ"מנחה היא".

עוד דרשינן ממה שאמר הכתוב "ויצקת עליה שמן, מנחה היא", שהוא בא לרבות את כל המנחות ליציקה. (18)

יכול שאני מרבה אף מנחת מאפה ליציקה?

תלמוד לומר "ויצקת עליה שמן", למעט מנחת מאפה מיציקה, וכמבואר לעיל ער ב.

שמה תאמר: אוציא ממחת מיעוט "עליה" את החלות של מאפה תנור בלבד, שהן אינן טעונות יציקה שכבר נבללו בשמן, ולא אוציא את הרקיקין שלא נבללו בשמן —

תלמוד לומר "מנחה היא", והרי זה מיעוט

לחם הפנים שאינו טעון פתיתה, והרי קיימא לן — לעיל ח א — גבי לחם הפנים, שאם נפרס לחמה הרי זה פסול; ואם כן אין שייך לקיים בה מצות פתיתה!?

וראה בזה ב"שלמי יוסף" בהערות לדרך זה; [ויש לדון בזה על פי המבואר ב"מקדש דוד" סימן כט אות ב בגדר פסול נפרס לחמה בלי חסרון].

18. הנה לעיל בתחילת העמוד למדנו יציקה למנחת מרחשת בגזירה שוה ממנחת מחבת; והקשו התוספות שם: כיון שכאן מרבינן כל המנחות ליציקה, אם כן למה לי גזירה שוה ללמוד על מנחת מרחשת שהיא טעונה יציקה!?

ותירצו: עיקר גזירה שוה אכן לא באה ללמד על יציקה, אלא ללמד על מתן שמן במנחת מחבת [שעיקרו במרחשת כתיב, ראה לעיל] וללמד על כלילה במנחת מרחשת [שעיקרה

וראה בזה ב"שלמי יוסף" בהערות לדרך זה; [ויש לדון בזה על פי המבואר ב"מקדש דוד" סימן כט אות ב בגדר פסול נפרס לחמה בלי חסרון].

וראה בזה ב"שלמי יוסף" בהערות לדרך זה; [ויש לדון בזה על פי המבואר ב"מקדש דוד" סימן כט אות ב בגדר פסול נפרס לחמה בלי חסרון].

18. הנה לעיל בתחילת העמוד למדנו יציקה למנחת מרחשת בגזירה שוה ממנחת מחבת; והקשו התוספות שם: כיון שכאן מרבינן כל המנחות ליציקה, אם כן למה לי גזירה שוה ללמוד על מנחת מרחשת שהיא טעונה יציקה!?

ותירצו: עיקר גזירה שוה אכן לא באה ללמד על יציקה, אלא ללמד על מתן שמן במנחת מחבת [שעיקרו במרחשת כתיב, ראה לעיל] וללמד על כלילה במנחת מרחשת [שעיקרה